Els militars i la convivència

A finals de febrer, els militars van acabar els treballs de desbrossament i neteja de projectils del camp de tir d'artilleria i van tancar el perímetre Sant Climent Sescebes i Espolla viuen amb complexitat la presència de la base Álvarez de Castro

Les instal·lacionsmilitars no paguen ni IBI ni permisos d'obres; no tenen cap incidència econòmica

A la serra de l'Albera, una terra d'història vella poblada de megàlits i esglésies preromàniques, es viu una gran contradicció. Les lleis catalanes l'han declarat paratge natural d'interès nacional, espai protegit per la xarxa Natura 2000, però la zona està hipotecada pels camps de tir que fa servir la base militar de Sant Climent Sescebes, sobretot el que està destinat a pràctiques d'artilleria, que no tan sols castiguen el puig Castellar, sinó que han provocat més d'un ensurt als veïns que habiten les cases esparses situades als voltants. Hi va haver incidents el 2008 i el 2013, però els fets del 2015, quan el foc artiller va arribar a 108 metres de la masia de Salomé Wimille –una veïna de París que s'havia traslladat als Vilars d'Espolla fugint del brogit de la gran ciutat–, van posar en guàrdia les autoritats locals –els alcaldes Carles Lagresa, d'Espolla, i Olga Carbonell, de Sant Climent Sescebes–, els militars –aleshores el comandant de la base era el coronel Rafael Morenza–, el Ministeri de Defensa i la societat civil, que va impulsar la plataforma Alto el Foc a l'Albera. L'error d'una companyia de Pamplona, que hi practicava el tir sense conèixer el terreny, va provocar una mena de catarsi que va fer que totes les parts posessin els trumfos damunt la taula i que les institucions busquessin noves vies de col·laboració. Avui, un any i tres mesos després de l'incident, quan parles amb els veïns i les autoritats, t'adones que s'ha arribat a un pacte de no-agressió gràcies al qual tothom sap quin paper té, i que intenten mantenir relacions fluides que fomentin la convivència.

Tot i que les instal·lacions militars no paguen ni IBI ni permisos d'obres, i més d'un cop les companyies arribades de fora s'han despistat i han portat les maniobres al centre de Sant Climent, l'alcaldessa Olga Carbonell assegura que la base és una realitat: “La base hi és, i no tenim cap altra sortida que mantenir-hi relacions cordials.” Queden lluny els dies en què el Centre d'Instrucció de Reclutes (CIR) havia acollit fins a 3.500 quintos que cap al vespre inundaven un poble que els alimentava –hi havia hagut fins a 52 bars–, els acollia i els proveïa de records, la qual cosa contrasta amb la situació actual: “Creiem que ara a la base hi ha a l'entorn de 450 persones, però al poble ja no els veiem. Gairebé no surten i, encara que algunes famílies portin els nens a l'escola, no els veus comprant a la carnisseria ni la botiga, no hi ha un retorn de cap tipus d'activitat econòmica ni pel que fa a la despesa que puguin fer els soldats ni pel que fa a la receptació d'impostos”, explica Carbonell. Això, però, no comporta que hi hagi animadversió. Hi ha hagut episodis de col·laboració, i un cop a l'any es reuneix una junta de seguretat integrada per autoritats locals, mossos d'esquadra, agents rurals, bombers i representants de la base. Allà es marquen uns requisits per fer els exercicis de tir que es compleixen per les dues parts.

A dos quilòmetres i mig, a Vilartolí, Joan Carles Torres i Bàrbara Magugliani, propietaris del celler de Can Torres, on han engegat un projecte d'enoturisme, recorden que havien de fugir de la trajectòria dels projectils –al pati de casa seva guarden una caixa plena de restes de bombes i metralla– i que moltes vegades els turistes, que arriben d'arreu del món, es veien sorpresos pel xiulet de les bales. Els activistes de la plataforma Alto el Foc a l'Albera –el 12 d'octubre del 2016, van organitzar una caminada per exigir que s'acabessin les pràctiques de tir– avui respiren més tranquils: “Fa un any que no sentim canonades. Creiem que, després del que va passar el 2015,

els militars van entendre que s'havien equivocat i van fer propòsit d'esmena." Un propòsit que ha inclòs la neteja del perímetre i el tancament de la zona de caiguda de bombes. "Es van adonar que la companyia l'havia espifiada –diu Carles Lagresa, alcalde d'Espolla– i fins i tot, amb Seur, van retornar un gos, un Border Collie blanc i negre, de la Salomé. Les explosions havien fet entrar en pànic l'animal, que es va escapar, i els soldats se l'havien endut a Pamplona. Normalment, les pràctiques artilleres es fan a finals d'any, però ni al novembre ni al desembre vam sentir cap explosió, i això ens fa pensar que potser aquest camp ha quedat en stand by."

Expropiació forçosa

Espolla –que el 1978, quan es va voler ampliar la base, va ser objecte d'un dur procés d'expropiació que va comportar la pèrdua de moltes terres comunals– viu amb ambivalència l'activitat dels militars. Per exemple, Alfred López, soci d'una empresa de construcció, explicava que havia ajudat els militars a netejar el perímetre. "Abans –assegurava– una companyia feia la feina a mà amb desbrossadores, no fos cas que trobessin algun artefacte que pogués explotar." L'arribada dels Tedax des de Saragossa, que van acabar de netejar una zona on es van trobar des d'artefactes moderns fins a d'altres de la Guerra Civil, va tancar el circuit, però van aflorar tensions quan el coronel Javier Mur Lalaguna, pocs dies després de prendre possessió, va decidir que, un cop acabat el perímetre, les portes es tancarien, juntament amb els camins de pas com ara el que puja a Requesens, rutes centenàries lligades al dret de servitud. Va caldre negociar i arribar a un pacte, i avui els visitants que s'arrisquin a anar-hi –cada setmana la base fa arribar als ajuntaments els horaris de les pràctiques i es publiquen a Facebook– trobaran el pas obert: "Va ser un pèl complicat –diu Carles Lagresa–, però al final van entendre que no es podien posar portes al camp."

Hem intentat buscar les declaracions dels responsables de la base militar, però, pel que sembla, tot i les bones paraules, els missatges escrits i les converses telefòniques, el permís per accedir-hi s'allarga in aeternum. I així continuem amb el nostre relat dient que l'actual responsable, Javier Mur, s'ha guanyat la fama de ser un comandament dur i professional que, després que el Parlament de Catalunya, la Diputació de Girona i diversos ajuntaments de les nostres comarques aprovessin les mocions de desmilitarització, no va dubtar a declarar: "Les unitats de l'exèrcit continuaran desenvolupant la seva feina a la província de Girona i fent les activitats necessàries de preparació. Nosaltres treballem en favor de la seguretat, fem una feina a l'ombra i molt sovint ignorada." Una manifestació de fermesa –després ratificada per la ministra De Cospedal– d'un home que va saber rectificar quan inicialment va prohibir la cacera als terrenys propietat de la milícia, però més tard, i en vista de la proliferació de senglars, va contactar amb les colles de la comarca i hi va autoritzar les batudes.

Estem parlant d'un equilibri imperfecte en què el pes de la llei estatal decanta els plats de la balança. Olga Carbonell, en qualitat d'alcaldessa i advocada, ho explica: "Vam remoure cel i terra per veure si una activitat com aquesta estava regulada legalment, quina era la normativa aplicable, si es parlava de distàncies de seguretat o de proximitat als nuclis, etc. No vaig trobar res. Buscant una solució, vaig parlar amb la sectorial d'ERC i els vaig demanar si a escala europea hi havia alguna directiva que regulés aquesta mena d'activitat per poder-la aplicar a l'Estat espanyol. Després de mesos de feina, em van dir que no n'hi havia cap. I, encara que a Madrid parlamentaris com ara Jordi Martí, al Senat, i Teresa Jordà, al Congrés, facin preguntes sobre el tema i demanin responsabilitats, ens agradi o no, els ajuntaments podem aprovar mocions antimilitaristes, però a la pràctica no hi podem fer res; no tenim potestat."

Alto el Foc a l'Albera

Els que no són partidaris de l'ambivalència són els activistes d'Alto el Foc a l'Albera, una agrupació que, en contra de l'opinió d'alguns veïns dels dos pobles, que els acusen d'haver arribat de fora i haver creat problemes on no n'hi havia, lluita tant per posar fi a les pràctiques de tir com per recuperar el patrimoni natural i social comissat pels militars. Josep Maria Tejido, àlies Gustinet, un veterà de la lluita per la pau, es pregunta per què,

l'agost del 2016, van arribar a la base noves tanquetes destinades al transport de tropes i per què en els darrers mesos la majoria dels municipis que s'han declarat antimilitaristes han vist com les seves muntanyes esdevenien escenaris de les anomenades marxes de reforçament de la tropa. “Estem en un moment crucial –diu–. Volen portar més personal a una base que funciona com un centre logístic i la utilitzen per tenir més presència a la demarcació.” Un any després de la creació de la plataforma, en Gustinet planteja no tan sols el tancament del camp de tir, sinó un canvi de mentalitat que porti a la recuperació dels terrenys i que ajudi a fer “les passes necessàries per substituir una instal·lació que és un fre per al desenvolupament econòmic, turístic i social de la comarca, i per llançar un pla de desenvolupament sostenible que contribueixi a potenciar el territori”.

S'ha fet un pas endavant. En tot moment, els ajuntaments han estat informats dels treballs de neteja i desbrossament i, segons Carles Lagresa, avui les tanques del perímetre ajuden a controlar les vaques salvatges que campen pel massís. Per ara no cauen bombes, però, tot i els esforços de les dues parts per no viure d'esquena i avançar en les relacions, de moment no han trobat el punt just per tenir una convivència millor.

Publicat a:
-El Punt Avui. Comarques Gironines 19-03-2017 Pàgina 18

Font del document: http://www.elpuntavui.cat/societat/article/5-societat/1097533-els-militars-i-la-convivencia.html